

Koper: 28. 10. 2020

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
UNIVERSITÀ DEL LITORALE
UNIVERSITY OF PRIMORSKA

Titov trg 4, SI – 6000 Koper
Tel.: + 386 5 611 75 00
Fax.: + 386 5 611 75 30
E-mail: info@upr.si
<http://www.upr.si>

ZADEVA: Novelacija trajnostne urbane strategije MOK

Spoštovani,

na podlagi pobude prejeta 19.10.2020, da se kot strokovna javnost pridružimo oblikovanju novelacije TUS Koper 2020-2030, smo se na Univerzi na Primorskem odločili, da se na vsebino poslanih dokumentov odzovemo. Glede na kratki rok za oddajo komentarjev in spreminjajočo situacijo s COVID19, ko se praktično vsak dan soočamo z novo situacijo in posledično prilagoditvami, bi želeli v tej fazi izkazati interes za sodelovanje pri načrtovanju in izvajanju Trajnostne urbane strategije za Koper.

Področja, ki jih na univerzi pokrivamo, so zelo široka in bi naše sodelovanje lahko ponudili tako z vidika urbanega načrtovanja razvoja mesta kot izboljšanja bivalnih razmer, ureditev trajnostne mobilnosti, ohranjanja biodiverzitete v mestu, ter promocije mesta kot trajnostne turistične destinacije.

Živimo v času, ko vse več ljudi živi v mestih. Mesta pa niso le zgoščena domovanja ljudi, temveč tudi življenjska okolja za številne živalske in rastlinske vrste. Biotska pestrost v mestih zvišuje kakovost bivanja, zato je pri načrtovanju razvoja mest pomembno upoštevati tudi ta vidik. Mesta, ki skrbijo za vzdrževanje in ohranjanje biotske pestrosti, so navadno zelo visoko uvrščena na seznime mest z visoko kakovostjo življenja. Mesta, ki sledijo tem ciljem, za svojo evalvacijo vse pogosteje uporabljajo »Mestni biodiverzitetni indeks« (City biodiversity index), imenovan tudi Singapurski indeks, ki v obliki številčnega indeksa meri biotsko pestrost v mestih, ekosistemske usluge ter upravljanje z biotsko pestrostjo. Skupni mestni vrtovi, zelene strehe in zelene vertikalne površine so le nekateri izmed načinov, ki se jih mesta poslužujejo za povečanje biotske pestrosti in s tem za izboljšanje ekosistemskih uslug, ki jih omogoča biotska pestrost.

Koper je mesto z bogato zgodovino na zemljepisno prepišnem območju, na prehodu med Sredozemljem in srednjo Evropo. Vso njegovo raznolikost lahko zasledimo tudi pri živalskih in rastlinskih vrstah ter habitatih, ki jih tukaj in v okolici najdemo. Svoje naravne danosti, pestrost rastlinskih in živalskih vrst bi Koper lahko s pridom uporabljal tudi v svoji promociji.

Oddelek za biodiverzitetno UP Famnit želi s svojim znanjem in izkušnjami sodelovati pri oblikovanju kakovostnega življenjskega okolja na območju mesta Koper in svojo vlogo vidijo v treh ključnih dejavnostih:

1. Raziskovanje

Proučiti bi želeli raznolikosti živih bitij in življenjskih okolij, ki jih danes srečamo na območju mesta Koper, ter narediti pregled zgodovinskih sprememb, ki so pripeljale do sedanje podobe, skupaj z interpretacijo v luči dediščine preteklosti.

2. Načrtovanje

Na podlagi poznavanja raznolikosti in vzorcev raznolikosti na območju Kopra bi želeli tvorno sodelovati pri vseh prostorskih načrtih, ki se in se bodo v prihodnosti dogajali. Z našim delovanjem bi želeli spodbuditi k razmišljanju o pomenu ohranjanja biotske pestrosti znotraj urbanih območij ter predlagati ukrepe, ki bi to raznolikost lahko ohranjali oz. ustvarjali. Odločilno vlogo pri tem ima tudi pravičen odnos, načrtovanje in vzdrževanje zelenih površin. Degradirane in zapuščene mestne površine predstavljajo ne samo potencialno mesto širjenja živalskih škodljivcev in s tem nekaterih bolezni, temveč predstavljajo tudi mesta širjenja tujerodnih invazivnih rastlin, med katerimi so nekatere problematične z vidika pelodnih alergenov. Če so bile nekoč alergije na cvetni prah najpogostejše

spomladi, se zaradi širjenja nekaterih vrst (npr. ambrozije), alergije podaljšujejo v pozno poletje in jesen, s čimer močno vplivajo na kakovost bivanja ljudi.

3. *Promocija*

Biotska pestrost v mestih je močno pogojena s prisotnostjo in delovanjem človeka, nekatera območja (parki in vrtovi) so umetnega nastanka, vendar lahko s pravim pristopom tudi ta območja predstavljajo pomemben člen pri zagotavljanju ukrepov varstva narave. Drevesa igrajo pri tem še posebej pomembno vlogo, saj naš odnos do njih zrcali naš širši odnos do "divje" narave in so pomemben člen pri vzgoji državljanov. S pomočjo sodobnih orodij komunikacije in novih pristopov (ljubitelske znanosti ali Citizen science) želimo delovati v okviru izobraževanja širše javnosti o pomenu ohranjanja biotske pestrosti, v vse dejavnosti pa želimo vključiti tudi študente naravoslovnih študijskih smeri Univerze na Primorskem.

V Mestni občini Koper najdemo veliko zelo različnih bivanjskih okolij, ki jim dajejo ton prav tako raznolike (po času nastanka, tipologiji, kulturno zgodovinsko umetniški vrednosti, lokaciji (ruralno ali urbano okolje), itd.) stanovanjske in industrijsko-poslovne stavbe. Veliki večini teh stavb je skupno, da niso najbolje pripravljene na izzive prihodnosti (predvsem klimatske spremembe in spremembe v navadah in potrebah uporabnikov) ter da niso povezane v tako imenovano pametno mesto. Morali bi jih temeljito pregledati ter energijsko in statično sanirati, jih opremiti z najnovejšimi rešitvami IKT, ter vsaj nekatere revitalizirati (torej poleg »fizične« sanacije poiskati tudi novo namembnost). Varne, varčne (energijsko in snovno), gospodarsko in družbeno aktivne ter zdrave stavbe so namreč neobhodno potreben temelj trajnosti kakršnekoli skupnosti.

Sanacija stavb na način, da po prenovi proizvajajo in uporabljajo obnovljive vire energije, pri obnovi pa uporabimo materiale iz obnovljivih virov, je zagotovo pomembno »orodje«, s katerim lahko izboljšamo sedanje stanje. Večja raba obnovljivih materialov, ki za pridelavo, predelavo, ponovno uporabo in reciklažo ne potrebujejo veliko energije, je najsmotrnejši in hkrati najcenejši način za korenito znižanje sproščanja toplogrednih plinov. Poznamo več takih materialov, in les je eden izmed teh. V Sloveniji je les tudi najbolj razširjen naravni material iz obnovljivega vira in zato njegova uporaba prinaša še več multiplikativnih učinkov na gospodarstvo (kot enega izmed treh stebrov trajnostnega razvoja).

Morda še bolj pomembno pa je, da uporaba naravnih materialov iz obnovljivih virov (les, konoplja, lan, itd.) za ustvarjanje (obnovo) bivanjskih okolij omogoča oblikovanje (predvsem urbanega) okolja, ki pozitivno vpliva na zdravje in dobro počutje ljudi. S tem zmanjšuje obremenjenost zdravstvenega sistema, spodbuja kvalitetnejši razvoj otrok in mladostnikov, starejšim pa omogoča daljše, kvalitetnejše in varnejše samostojno bivanje.

Na **Oddelku za tehnologijo UP IAM**, v sodelovanju z neodvisnim raziskovalnim inštitutom InnoRenew CoE, ponujajo veliko priložnosti za prispevek k trajnosti v občini Koper, predvsem pri podpori prenove stavb in revitalizaciji stavb iz kulturne dediščine. Temeljito podporo lahko nudimo tako pri raziskavi/preiskavi stavb in izdelavi načrtov za njihovo obnovo (energijsko, statično, IKT, itd.) in revitalizacijo, vse po načelu REED (Restorative Environmental and Ergonomic Design – restorativno okoljsko in ergonomsko oblikovanje), kjer z vnašanjem »naravnosti« v grajeno bivanjsko okolje skrbimo za izboljšanje zdravja in dobrega počutja ljudi. Podporo pa lahko nudimo tudi pri izdelavi strateških dokumentov, ki podpirajo tovrstne aktivnosti.

Pri teh aktivnostih nedvoumno moramo sodelovati z zgoraj omenjenimi sodelavci. Vsekakor pa je staro mestno jedro Kopra hkrati največji izziv in pa priložnost za sodelovanje vseh ponujenih strok kot pomembna podpora promociji mesta kot trajnostne turistične destinacije.

Pri pripravi tako pomembnega dokumenta smo na univerzi pripravljeni ponuditi naše znanje in izkušnje iz prostora v katerem živimo in delamo ter sodelovati s sodelavci, ki se lahko pohvalijo s

širokim naborom strokovnih kompetenc iz področja trajnostnega razvoja, vnašanja elementov naravnosti v grajeno okolje in tudi prostorskega načrtovanja. Ravno na teh področjih lahko sodelavci Oddelka za geografijo UP FHŠ ponudijo svoje strokovne kompetence, kot primer študija:

https://www.researchgate.net/publication/321289560_Koper_zivi_Vkljucevanje_prebivalcev_v_urejanje_javnega_prostora).

Univerza na Primorskem je pripravljena sooblikovati tako pomemben strateški dokument, zato vam za nadaljnjo komunikacijo predlagamo, da se obrnete na pomočnico rektorice mag. Mojco Kleva Kekuš (mojca.kleva.kekus@upr.si, tel.05 611 17 511), ki lahko naše sodelovanje koordinira.

S prijaznimi pozdravi,

Prof. dr. Klavdija Kutnar
Rektorica Univerza na Primorskem

